

AGENDA

Sănătatea mintală a copilului și adolescentului în Europa lărgită: proiectul CAMHEE

Iuliana EPARU*

Child and Adolescent Mental Health in Enlarged European Union: Development of Effective Policies and Practices (CAMHEE) reprezintă un program cu durata de 30 luni, co-finanțat de Comunitatea Europeană prin Comisia Comunităților Europene și o echipă internațională alcătuită din State Mental Health Center, Vilnius, Lituania (partener principal) și încă 34 de parteneri asociați din întreaga Europă. România este reprezentată de UMF "Carol Davila", București, prin Disciplina de Psihiatrie a Copilului și Adolescentului și de Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, prin Centrul Expert de Consiliere Psihologică și Ghidare Profesională.

Sănătatea mintală este o problemă majoră de sănătate publică în Uniunea Europeană (UE), 20% din copiii și adolescenții europeni având probleme emoționale, de dezvoltare și de comportament, iar a opta parte suferind de o tulburare psihică. UE a răspuns acestei probleme printr-o agendă publică europeană de Sănătate mintală, care prevede clar necesitatea elaborării de noi strategii, acțiuni și politici pentru a dezvolta servicii de sănătate mintală și a pune la punct programe și metode de prevenire și promovare a sănătății mintale.

Câțiva indicatori ai stării de sănătate mintală joasă și de "toxicitate" în întreaga Europă sunt rata crescută de boli psihice printre copii și adolescenți, rata mare de violență și comportament suicidar la aceeași categorie de vârstă, precum și rata criminalității la vârstă mică, incluzând și comportamentul antisocial în școală.

Multe din resursele financiare și umane ale țărilor europene sunt încă investite în pattern-urile tradiționale de excludere socială, instituționalizare și stigmatizare a copiilor, adolescenților și părinților la risc, creându-se și reîntărindu-se astfel cercuri vicioase bazate pe o cultură a dependenței, neajutorare învățată, excludere și lipsa toleranței. Noile țări care au aderat la UE trebuie să treacă printr-o tranziție complicată către un sistem bazat pe principiile participării, implicarea familiilor și comunităților, o medicină de familie puternică, accentuându-se promovarea sănătății mintale și conceptul de cetățenie ca niște cerințe de bază pentru o bună sănătate mintală a copiilor și părinților.

Ideea generală a acestui proiect se bazează pe înțelegerea faptului că noile țări care au aderat la UE trebuie să facă eforturi susținute proactive pentru a dezvolta abordări eficiente ale promovării sănătății mintale la copil și adolescent (SMCA), în procesul creativ al interacțiunii dintre partenerii diferiți din fiecare țară, între noile state membre și profitând totodată de bogata experiență a țărilor europene.

Pachetul central de lucru al proiectului este intitulat "Profilul de țară și politicile naționale". Se va efectua analiza SMCA în țările participante, identificându-se obstacolele și oportunitățile pentru dezvoltarea politicilor naționale bazate pe dovezi în Europa lărgită. Trei probleme critice vor fi abordate în trei pachete de lucru specifice: creșterea și îngrijirea copiilor părinților cu probleme psihice, prevenția comportamentelor (auto)distructive în școli, dezvoltarea activităților eficiente și echilibrate de prevenție și pro-

* Medic rezident Psihiatrie Pediatrică, Clinica de Psihiatrie a Copilului și Adolescentului, Spital "Prof. Dr. Al. Obregia", București

movare a sănătății mintale, precum și a serviciilor specializate comunitare.

Aceste trei probleme sunt cruciale în încercarea de a rupe cercurile vicioase din sistemele actuale de SMCA, investind în factori protectivi și reziliență a copiilor, tinerilor, familiilor și comunităților. Implementarea unor programe eficiente de parenting în familiile la risc va întări alternativele la abordările stigmatizante și la conceptul ineficient de părinți "răi". Vor fi dezvoltate ghiduri și recomandări pentru școli pentru a preveni comportamentul distructiv și autodistructiv, și se va insista pe ideea că aceste probleme sunt probleme de sănătate publică. Vor fi evaluate modelele experimentale de inițiative comunitare pentru a identifica obstacolele și oportunitățile de tranziție către sprijinul familiilor și copiilor la risc și pentru a investi mai eficient în abordări de sănătate mintală și capital social.

Proiectul își propune să determine modificări pozitive în țările UE în domeniul acțiunilor și practicilor de SMCA, având patru mari obiective:

1. Să creeze o rețea de parteneri în UE pentru adoptarea și implementarea politicilor moderne și eficiente de sănătate publică în noile state membre UE.
2. Să dezvolte ghiduri și recomandări pentru politicile naționale și regionale ale țărilor participante în domeniul SMCA bazate pe analiza independentă a situațiilor din fiecare țară.
3. Să inițieze și să sprijine acțiunile noilor state membre în domeniul SMCA, cu accent deosebit pe implementarea politicilor și practicilor eficiente și bazate pe dovezi care se concentrează pe implicarea și participarea copiilor, familiilor și comunităților.
4. Pe baza experiențelor, informațiilor și cunoștințelor dobândite, să sfătuiască UE și statele membre în domeniul promovării sănătății mintale (PSM) și prevenirii tulburărilor psihice (PTP) printre copii și adolescenți.

Obiectivele specifice ale proiectului sunt:

1. Să identifice statusul actual al politicilor de sănătate mintală în domeniul SMCA, prin identificarea punctelor tari, slabe și provocărilor dezvoltării acțiunilor bazate pe dovezi, la nivel național, în țările UE.
2. Să facă recomandări UE și guvernelor statelor membre asupra promovării pozitive a sănătății mintale și prevenirii tulburărilor psihice printre copii și adolescenți, precum și asupra păstrării echilibrului între activitățile de promovare a sănătății mintale în serviciile specializate și comunitare ca alternativă la îngrijirea copiilor în instituții.
3. Să întărească capacitatea de promovare a SMCA în țările UE.
4. Să dezvolte o rețea de parteneri pentru a dezvolta și implementa un model pilot de practici bazate pe dovezi pentru prevenția comportamentelor distructive și autodistructive (cu focus pe agresivitatea școlară și suicid).
5. Să dezvolte o rețea de parteneri pentru a dezvolta, adopta și implementa un sprijin bazat pe dovezi pentru familiile la risc prin programe eficiente de parenting pentru părinții cu tulburări psihice.
6. Să pună la punct o rețea de parteneri pentru a dezvolta și în cele din urmă a evalua calitatea și eficiența economică a activităților de promovare a sănătății mintale.

Partenerii CAMHEE reprezintă toate regiunile geografice ale continentului. Sunt parteneri din țările vechi ale UE, cu sisteme SMCA bine evaluate, precum și parteneri din noile țări membre ale UE. Diversitatea abordărilor și expertizelor este dată de participarea universităților, ONG-urilor, agențiilor naționale din diverse state. Diseminarea rezultatelor proiectului va fi realizată în multiple modalități, incluzând prezentarea acestora Parlamentului European. Astfel, proiectul contribuie pozitiv și semnificativ la SMCA în Europa, în special în țările nou aderate.